

priation sælges lidt billigere, kunde man sige. Ja, det kan den, men hvad vil det sige, at man overfor denne Jord, der er i Samfundets Eje, i Kommuners eller Statens Eje, kan ekspropriere med billigt Resultat? Det vil sige, at Staten eller Kommunen, som har denne Jord, ved Afgivelsen af den til Statshusmanden yder et ekstraordinært Tilskud ved Siden af det, der er bestemt ved Loven, for ellers kan der ikke være Tale derom. Man kan jo ikke give dem Jorden under den Pris, der kan faas i Handel og Vandel, uden at det bliver et yderligere Tilskud. Ved Spørgsmaalet om Jord, der er i Samfundets Eje, hører Ekspropriationstanken altsaa ikke ret vel hjemme, uden naar det er paa viseligt, at det ikke er muligt til rimelig Pris at faa Jord, som er egnet til det Brug, der skal gøres af den.

Men der er et Forhold, man i denne Forbindelse maa lægge Mærke til. Jeg nævnede det forrige Gang og vil gentage det her. Der er en Bestemmelse i § 6, som jeg er tilbøjelig til at tro er bleven for lidt paaagtet saavel af de ærede Medlemmer, som have talt her i Tinget, som af de jordsøgende omkring i Landet. Det er den Bestemmelse, at naar den jordlod søgende ikke selv kan finde, hvad han søger, kan han gaa til Kommunen og bede den hjælpe ham dermed. Det er vist i de færreste Tilfælde sket, at den, der har haft Vanskelighed ved at finde Jord, er gaaet til Sogneraadet og har bedt det hjælpe sig. Hvis det skete i større Udstrækning, kunde det ogsaa være, at Sogneraadene omkring i Landet vilde hjælpe til med at finde passende og gode Jordlodder, og saa vilde Øjet ogsaa hurtigt falde paa de Jorder, som ere i Kommunens eller anden offentlig Besiddelse, og som kunne afgives til rimelig Pris. Men saa længe det kan siges her i Tinget uimodsagt — og det støtter sig paa Fakta, som ikke kunne modsiges —, at der i et Aar er solgt 1,607 Tdr. Hartkorn i frit Salg, og det endda af de store Gaarde fra 12 Tdr. Hartkorn og opefter, maa man ikke paa staa, der er Nødvendighed for Ekspropriationsbestemmelser med Hensyn til de Lodder, der her er Tale om, saaledes som disse Lodders Størrelse og Mængde nu en Gang er begrænset ved Udlaanssummen.

Det var med Hensyn til Ekspropriationen. Jeg har erklæret mig rede til at forhandle med Udvalget om Ekspropriationsbestemmelser med Hensyn til den Jord, der er i offentlig Besiddelse, hvis det er nødvendigt. Hvis det kan godt-

gøres, at det er nødvendigt, og vi kunne blive enige om Regler at gaa efter, skal jeg gerne forhandle om det. Det er et Standpunkt, der har samlet Stemning om sig tidligere her i Tinget, og er Stemningen stadig til Stede her og i det andet Ting, og der maa den jo være til Stede i øget Grad, skal jeg ikke være nogen Modstander deraf, tværtimod, det skal være mig en Fornøjelse at deltage i Forhandlinger desangaaende, men jeg kan ikke paa Forhaand erkende, at der er den stærke Nødvendighed derfor, som der fra anden Side er blevet hævdet.

Saa er der Spørgsmaalet om offentligt Fæste. Hvad der gælder Forhandlingerne om Ekspropriationen, gælder i Sandhed i lige saa høj Grad om Forhandlingen vedrørende offentligt Fæste. Her forefinde vi en broget Mangfoldighed. Nogle ville have Statsfæste, andre Kommunefæste, atter andre en Blanding af begge Dele. Nogle ville have Livsfæste, andre Arvefæste uden Ret til Salg eller Pantsættelse. Nogle tale om offentligt Fæste som almindelig Regel, andre ønske Adgang til at vælge mellem Fæste og fri Ejendom. Endelig er der nogle, der ønske at forsøge med offentligt Fæste, hvor Jorden i Forvejen er i offentligt Eje. Det er en broget Mangfoldighed, som det nok skal vise sig vanskeligt at bringe sammen til en fælles Enhed. Ingen af de Herrer, der ere Talsmænd for offentligt Fæste, har kunnet paavise, hvilke Fordele der i det hele under den ene eller den anden af de mange forskellige Former for Fæsteforhold kunde skabes for Jordlodtageren fremfor under den Besiddelsesform, der er fastslaaet i det foreliggende Forslag. Ikke en eneste Røst har hævet sig til Klarlæggelse for dette høje Ting af, hvilke Fordele der kan være ved Fæste frem for Selveje. Jeg fremsætter denne Paastand saa enkelt og bestemt, fordi den karakteriserer hele denne Fæstetale. Der er ingen, der har paapeget, hvorledes det er muligt at skabe gunstigere Kaar for Fæsterne end for Selvejerne. Jeg har sagt det paa Forhaand, og man har maattet lade det staa, man kan ikke paavise Fæstets Fordele, uden at man samtidig fastslaar, at Staten skal bringe større Ofre under Fæsteformen end under Ejendomsformen. Vi give jo ikke Love her for at tilfredsstille visse Teorier eller Teoretikere, men for at komme de Hundreder og Tusinder af Smaakaarsfolk i Landets forskellige Egne til Hjælp. Spørgsmaalet er da, paa hvilken Maade gøre vi det bedst. Det, synes